Arvio hallituksen työllisyystavoitteen (työllisyysaste 72 %) saavuttamisesta. Minkälaisia lisätoimia mahdollisesti tarvitaan

Työllisyystilanne

Työllisyysaste on jäänyt talouskriisin jälkeisiä vuosina vajaan 69 prosentin tasolle. Työnvälitystilaston mukaan työttömiä työnhakijoita oli syyskuun lopussa 329 500, ja työvoimapoliittisissa palveluissa oli 124 000 henkilöä. Talous on vihdoin kääntynyt kasvuun, mutta valtiovarainministeriön ennustama talouskasvu ensi vuodelle on vain 0,9 %. Työllisyys teollisuudessa pysyy entisellä tasollaan, mutta kasvaa rakentamisessa noin 9 000 hengellä tänä vuonna ja 6 000 hengellä vuonna 2017. Työllisyys palveluissa kasvaa tänä vuonna hieman ja ensi vuonna noin 10 000 hengellä. Työllisyysaste on tänä vuonna 68,7 prosenttia ja nousee ensi vuonna arviolta 69,2 prosenttiin.

Hallituskauden uudistukset ja niiden vaikutukset

Ennusteiden mukaan työllisyystilanteen nopeaa parantumista ei ole näköpiirissä eikä hallitusohjelmassa asetettu 110 000 uuden työpaikan tavoite ole toteutumassa ilman lisätoimia.

Hallituskaudella sovituista uudistuksista työllisyysvaikutukseltaan merkittävimpiä ovat kilpailukykysopimus (työllisyysvaikutus 35 000), siihen liittyvät veronkevennykset (noin 25 000) ja työttömyysturvan enimmäiskeston lyhentäminen (9 000). Hallituksen huhtikuussa esittämän työllisyyspaketin vaikutusten arvioitiin olevan kokonaisuutena noin 15 000. Arviot uudistusten työllisyysvaikutuksista ovat monelta osin karkeita ja suuntaa antavia ja osa niistä syntyy vasta pidemmällä aikavälillä.

Työmarkkinoiden haasteina ovat liian heikosta talouskasvusta johtuva alhainen työvoiman kysyntä, työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat ja väestön ikääntyminen. Työttömyydestä suuri osa on rakenteellista, ja erityisen suuri ongelma on kasvava pitkäaikaistyöttömien määrä. Syyskuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 125 000.

Ratkaisuja työllisyyden lisäämiseksi on edelleen haettava sekä uusien työpaikkojen luomisesta, työvoiman tarjonnan lisäämisestä ja kohtaannon parantamisesta. Uusien työpaikkojen luomisessa avainasemassa ovat yleinen talouskehitys ja talouspolitiikka ja yrittäjyyden vahvistaminen.

Työttömien nopeaa työllistymistä tukevat ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan esitetyt muutokset yhdessä TE-toimistojen tehokkaan palvelun kanssa. TE-toimistojen palvelua vahvistetaan ottamalla käyttöön kolmen kuukauden välein tapahtuvat työttömien haastattelut, joilla tuetaan työttömien aktiivista työnhakua ja työllistymistä. Nämä ratkaisut alentavat myös pitkäaikaistyöttömyyttä torjumalla uutta tulovirtaa yli vuoden kestoiseen työttömyyteen.

Työssä tarvittavan osaamisen parantamiseksi ja kohtaanto-ongelmien torjumiseksi tarvitaan edelleen nuorten, aikuisten ja maahanmuuttajien koulutuksen kehittämistä. Työttömien opiskelumahdollisuuksien parantamisesta valmistellaan yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa esitys puoliväliriiheen mennessä.

Työmarkkinatuen, asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovituksen ongelmista johtuvat kannustin- ja byrokratialoukut ovat edelleen työllistymisen esteenä, vaikka parannuksia onkin tehty paljon. Vero- ja etuusjärjestelmän kannustavuuden tarkastelua onkin jatkettava kokonaisuutena. Kannustinloukkujen purkamisesta valmistellaan esityksiä puoliväliriiheen VM:n johtamassa työryhmässä.

TEM on asettanut selvityshenkilöt kartoittamaan itsensä työllistäjien työttömyysturvajärjestelmän muutostarpeita. Selvitystyön pohjalta työttömyysturvajärjestelmään valmistellaan muutoksia, joilla kannustetaan itsensä työllistämiseen pää- ja sivutoimisesti, otetaan nykyistä paremmin huomioon erilaiset työnteon muodot sekä mahdollistetaan joustavat siirtymät yrittäjyyden ja palkkatyön välillä. Tavoitteena on esimerkiksi tehdä sivutoimisen yritystoiminnan aloittaminen työttömänä nykyistä sujuvammaksi. Selvityshenkilöt esittävät ehdotuksensa joulukuussa.